

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA Den Haag

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
503920

Datum 19 april 2013
Betreft Vragen naar aanleiding van de voorhang van het concept-Besluit
experiment uitbreiding bindend studieadvies

Bij brief van 12 maart 2013 heb ik u ter voldoening aan artikel 1.7a, tweede lid, onderdeel d, tweede volzin, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), mede namens de minister van Economische Zaken, het ontwerpbesluit houdende bepalingen voor een experiment met het oog op verbetering van de kwaliteit en de doelmatigheid van het hoger onderwijs door uitbreiding van de bevoegdheid tot het uitbrengen van een bindend studieadvies (Besluit experiment uitbreiding bindend studieadvies) aangeboden. Op grond van de aangehaalde bepaling, geschiedt de voordracht van het ontwerpbesluit aan de Koningin ter verkrijging van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State niet eerder dan vier weken nadat het ontwerpbesluit aan beide Kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Bij brief van 12 april 2013 hebben de leden van de fracties van de PvdA, CDA, VVD en D66 van uw Kamer/Commissie mij meegedeeld kennis te hebben genomen van genoemd ontwerpbesluit. De leden van de Groen Links-fractie hebben mij meegedeeld daarvan met zorg te hebben kennisgenomen. Genoemde leden hebben een aantal vragen.

Hierbij zend ik u, mede namens de minister van Economische Zaken, het antwoord op deze vragen. Ik volg daarbij de indeling van uw brief.

1. Algemeen

Alternatieve/aanvullende maatregelen

Een aantal fracties vraagt hoe ik aankijk tegen alternatieve of aanvullende maatregelen.

De leden van de **VVD**-fractie vragen of het studierendement niet effectiever verbeterd en de uitval verminderd kan worden door te selecteren aan de poort. Dat is, zo menen zij, beter dan het afbreken van een studie nadat de student, de instelling en de belastingbetaler daar eerst veel in geïnvesteerd hebben.

De brede toegankelijkheid van het hoger onderwijs in Nederland is een belangrijk uitgangspunt. Dat is neergelegd in het Regeerakkoord en dat draag ik ook uit met de in het wetsvoorstel Kwaliteit in Verscheidenheid voorgestelde maatregelen. Het stelselbreed invoeren van selectie aan de poort verhoudt zich daar niet mee.

Ik verwacht dat het afbreken van een studie via een Bindend Studieadvies (BSA) nadat de student, instelling en belastingbetaler daar eerst veel in geïnvesteerd hebben zeer beperkt zal voorkomen. Ik ga er van uit dat instellingen realistische eisen en normen stellen aan studenten, daarbij hun verantwoordelijkheid nemen en er alles aan doen om een ambitieuze studiecultuur te creëren, bijvoorbeeld door te zorgen voor intensieve programma's, goede docenten en een goede en intensieve studiebegeleiding. Hierdoor wordt tussentijdse uitval zoveel mogelijk voorkomen.

Bovendien zal ik uitvoering geven aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie van PvdA-lid Mohandis en artikel 7 van de AMvB zodanig wijzigen dat gehele afwijzing van een student in het derde studiejaar niet meer mogelijk is. In dat studiejaar kan de student alleen nog maar gedeeltelijk worden afgewezen, voor afstudeerrichtingen binnen een opleiding bijvoorbeeld, of kan de geldigheid van eerder behaalde tentamens vervallen. Dit betekent dat zowel in het wo als in het hbo een student na het tweede studiejaar niet meer kan worden weggestuurd.

Volgens de leden van de VVD-fractie moet ook gekeken worden naar de manier waarop er getoetst wordt om een beter studierendement te behalen. In de meeste universitaire instellingen wordt vrij laat, na een half jaar, een beeld gekregen van het verloop van de studie. Door slimmer en beter te toetsen is het mogelijk om de studievoortgang intensiever te monitoren. De leden vragen of ik aanleiding zie de Maastrichtse leerwegaafhankelijke instellingsoverstijgende voortgangstoets breed in te voeren onder meer om zo te zorgen dat beslissingen inzake het BSA genomen kunnen worden op basis van integrale en actuele informatie over de studievoortgang.

De bedoeling van dit besluit is in eerste instantie om het hoger onderwijs te verbeteren en een ambitieuze studiecultuur te creëren en niet slechts om het studierendement te verbeteren. Een van de voorzieningen die een instelling die deelneemt aan het experiment moet bieden is een intensieve studiebegeleiding. Studievoortgangsmonitoring kan daar onderdeel van zijn.

Ik zie geen aanleiding om bedoelde wijze van toetsen breed in te voeren. Examencommissies bij opleidingen zijn het beste in staat om te bepalen welke wijze van toetsing binnen de betreffende opleiding de meest geëigende is. Zo zijn naar aanleiding van het rapport van de Commissie Bruijn ('Vreemde ogen dwingen') binnen het HBO initiatieven ontplooid voor gezamenlijke en gemeenschappelijke toetsen.

De concept-AMvB maakt het afgeven van een bindend studieadvies in latere jaren mogelijk en wel aan het eind van het studiejaar. Een bindend studieadvies kan niet worden afgegeven dan nadat de student eerst een waarschuwing heeft gekregen en de mogelijkheid heeft gehad om zich te herstellen. In de situatie die de VVD-fractie schetst, heeft de student nog een half jaar de tijd om zijn prestaties te verbeteren. Dit is ook nu, bij het bestaande bindend studieadvies tijdens de propedeutische fase, niet ongebruikelijk.

De leden van de **CDA**-fractie vragen of er niet andere, betere middelen zijn om studenten te bewegen om binnen de nominale termijn (af) te studeren, bijvoorbeeld door een beloning in de vorm van schuldkwijtschelding wanneer de tentamens binnen de nominale termijn zijn behaald, dan wel een termijn te stellen aan de geldigheid van tentamens, hetgeen nu reeds mogelijk is.

Datum

Onze referentie
503920

Met de maatregel wordt van de deelnemers gevraagd om de kwaliteit van het onderwijs en de studiecultuur te verbeteren. Met een beloning in de vorm van schuldkwijtschelding wordt dit niet bereikt. Bovendien vind ik schuldkwijtschelding niet passend in het licht van mijn voornemens rond het nieuwe studiefinancieringsstelsel. Daarvan is immers het uitgangspunt dat de student investeert in zijn eigen studie.

De concept-AMvB biedt de instelling vanaf het derde studiejaar de mogelijkheid bepaalde tentamens te laten vervallen. Dit kunnen instellingen toepassen ten behoeve van een jaarklassensysteem. Deze bevoegdheid gaat verder dan de wet nu behelst. Nu is dat alleen in uitzonderingsgevallen mogelijk.

Datum

Onze referentie
503920

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen of ik bereid ben om naast het bindend studieadvies ook een niet bindend studieadvies, gekoppeld aan de in de concept-AMvB bedoelde kwaliteitsbevorderende maatregelen, in het experiment op te nemen en beide vormen in vergelijkend perspectief te evalueren en de Kamer hierover te informeren.

Deelname aan het experiment betekent dat instellingen in latere jaren jaarlijks aan iedere student een advies over de voortzetting van zijn studie geven. De instelling kan aan dit advies een (gedeeltelijke) afwijzing of het laten vervallen van tentamens verbinden, maar dit is niet verplicht. De mogelijkheid tot een vrijblijvend studieadvies bestaat dus. Indien instellingen daarvoor kiezen zullen de effecten daarvan in de jaarlijkse monitoring en de evaluatie tot uitdrukking moeten komen.

Combinatie regeringsmaatregelen

De leden van de **PvdA**-fractie ondersteunen het idee dat studenten worden gemotiveerd om hun studies binnen redelijke termijn met succes af te ronden, maar vragen of een combinatie van voorliggend besluit met een sociaal leenstelsel wenselijk is en zo nee, welke maatregelen ik van plan ben te nemen om te voorkomen dat studenten(cohorten) niet gelijktijdig te maken krijgen met zowel een sociaal leenstelsel als het experiment van de uitbreiding van de BSA. Ook de leden van de **CDA**-fractie vragen of deze maatregel niet klemmt met de voornemens voor een sociaal leenstelsel.

Ik acht het niet bezwaarlijk als studenten tegelijkertijd te maken hebben met zowel het experimentele BSA als met het sociaal leenstelsel. Het experimentele BSA is een van de vele maatregelen die in het hoger onderwijs worden genomen. De experimentele BSA en het sociaal leenstelsel staan niet in directe relatie tot elkaar. Het experimentele BSA vraagt ook wat van de opleidingen die daaraan deelnemen. Zij dienen voor zodanige voorzieningen te zorgen dat de studievoortgang wordt bevorderd. Het is een bewuste keuze van een student. Immers, er zullen altijd opleidingen zijn zonder BSA. Zo gezien gaat het hier om een specifiek onderwijsconcept, met een ambitieuze studiecultuur, waardoor studiesucces toeneemt. Het experimentele BSA kan zodoende ook dienen als een middel om de schuldenlast van de student te beperken.

De leden van de **D66**-fractie vragen hoe de uitbreiding van het BSA zich verhoudt tot een sociaal leenstelsel als het gaat om het creëren van een prikkel om doorstroom te bevorderen en de eigen verantwoordelijkheid. Vormt dit niet een cumulatie van maatregelen waardoor de noodzaak van een van beide voorstellen verdwijnt. De leden leggen hierbij een relatie met het feit dat deeltijdstudenten

niet in aanmerking komen voor studiefinanciering, wat een sterkere nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van die student met betrekking tot de studievoortgang legt en deeltijdonderwijs daardoor minder geschikt maakt voor deelname aan het experimentele BSA.

Datum

Onze referentie
503920

Het experiment heeft geen betrekking op het deeltijdonderwijs. Deeltijdopleidingen worden in de regel naast een betaalde baan en niet zelden op kosten van de werkgever gevolgd. Deze aspecten bieden een doorsnee-deeltijdstudent in de regel voldoende prikkels – ook zonder de mogelijkheid van een BSA – voor een hoog studietempo. Het deeltijdprogramma wijkt vaak wat betreft het aantal studiepunten per studiejaar af van de voltijdstudie. De deeltijdstudent bevindt zich veelal ook in een andere levensfase dan de voltijd of duale student en zijn wat betreft verantwoordelijkheidsgevoel ook daarom niet met deze studenten te vergelijken.

Bovendien beraad ik mij op dit moment op een andere inkleding van het deeltijdonderwijs. Ik heb daartoe recent een commissie onder leiding van de heer Rinnooy Kan ingesteld, die mij hierover zal adviseren.

*Voor de verhouding tussen het experimentele BSA en het sociaal leenstelsel verwijs ik u naar mijn antwoord op voorgaande vragen van de **PvdA**-fractie en de **CDA**-fractie over de combinatie van regeringsmaatregelen.*

Doelstelling experiment en BSA

De leden van de **VVD**-fractie constateren dat de kwaliteitsverbeterende maatregelen in de concept-AMvB betrekkelijk algemeen zijn gesteld en slechts één maatregel omvat die direct het onderwijs verbetert, namelijk kwalitatief betere docenten. Zij vragen of ik aanleiding zie om met dit experiment te wachten tot na invoering van maatregelen om de docenten te professionaliseren zoals de basiskwalificatie onderwijs en de seniorkwalificatie onderwijs, alsmede het register voor bij- en nascholing?

Deelnemende instellingen moeten om mee te kunnen doen aan de experimentele BSA zodanige voorzieningen hebben dat daardoor de studievoortgang bij de aangewezen, deelnemende opleidingen wordt bevorderd. In elk geval moet de instelling zorgen voor passende onderwijsintensiteit en een intensieve studiebegeleiding, een hoge kwaliteit van de docenten en begeleiding door het instellingsbestuur bij herplaatsing van geheel of gedeeltelijk afgewezen studenten. Ook onderwijsintensiteit draagt direct bij aan kwaliteitsverbetering. Het hoeft daarbij immers niet alleen om de inhoud te gaan. Het kan ook gaan om de vorm van het onderwijs. Onderwijs in kleine groepen kan bijvoorbeeld bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs.

Ik ben niet bereid om met het experiment te wachten totdat alle maatregelen om docenten te professionaliseren zijn ingevoerd. In de prestatieafspraken met de instellingen zijn afspraken gemaakt met betrekking tot onderwijskwaliteit. De gestelde doelen dienen in 2016 te zijn bereikt. Deelname aan het experiment kan een van de middelen voor een instelling zijn om deze doelen te bereiken. Voor deelname moet wel een basisniveau van voorzieningen aanwezig zijn. De studienormen van de instelling moeten zich in redelijkheid verhouden tot het aanwezige voorzieningenniveau.

De leden van de **GroenLinks**-fractie zijn van mening dat de maatregel alleen zinvol is wanneer die bijdraagt aan een daadwerkelijke verbetering van de toegankelijkheid en kwaliteit van het onderwijs en vragen mij in dat kader nader

toe te lichten waarom de norm van nominaal studeren in zichzelf als kwaliteitskenmerk wordt gezien. De leden vragen waarom ik het überhaupt een probleem vind als studenten langer over hun studie doen.

Datum

Onze referentie
503920

Nominaal studeren op zichzelf is geen kwaliteitskenmerk. In het experiment gaat het om het creëren van een ambitieuze studiecultuur, waarin nominaal studeren de norm is. Ik vind het een probleem als studenten langer over hun studie doen dan de nominale duur, als dit kan worden voorkomen. Dit kan mede worden voorkomen door de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, waartoe deze maatregel kan bijdragen.

Voorts vragen de leden van de **GroenLinks**-fractie wat ik vind van de opvatting dat de maatregel leidt tot een ongewenste verschooning van het hoger onderwijsstelsel waarbij niet meer de individuele ontplooiing van de student centraal staat, maar de productieprocessen van de instelling en waarom de ruimte om naast de studie andere maatschappelijk relevante activiteiten te ontplooien – waaronder bestuursactiviteiten, topsport, het opzetten van een eigen bedrijf als *spin off* van de studie en dergelijke – met een hardheidsclausule gedekt wordt en niet wordt gezien als intrinsiek waardevol.

De term verschooning wil ik in relatie tot dit experiment niet als kenmerk duiden. Het gaat erom dat bij de deelnemende opleidingen een uitdagende en inspirerende leeromgeving wordt gecreëerd, die leidt tot betere studieresultaten. Een onderwijsconcept waarin meer binding tussen student en docent tot stand komt kan daaraan bijvoorbeeld bijdragen. Een voorbeeld daarvan zijn de university colleges, waarin ook kleinschalig en intensief onderwijs wordt verzorgd. Dit doet niet af aan de mogelijkheid van de student om zich te kunnen ontplooien. Ik ga ervan uit dat een student een maximale werkweek, dus veertig uur per week, aan de studie besteedt. Daarnaast houdt hij dan nog voldoende tijd over voor andere zaken dan studeren, dus ook om zich breder te ontplooien. Anders dan met de vraag lijkt te worden verondersteld acht ik nevenactiviteiten wel degelijk waardevol. Niet voor niets is daarom wettelijk vastgelegd dat er bepaalde nevenfuncties zijn, die de instelling op voorhand al moet meewegen in de beslissing een BSA af te geven. Deze persoonlijke omstandigheden gelden ook voor het experimentele BSA. Instellingen kunnen daarnaast bij hun algemene regeling besluiten bepaalde groepen studenten, zoals topsporters te ontzien. Daarenboven kunnen er in individuele gevallen nog steeds situaties zijn, waarin het niet redelijk is dat een student aan de gestelde norm wordt gehouden. Een voorbeeld zou kunnen zijn het geval dat de student gelijktijdig ook een tweede opleiding volgt. Dat is de hardheidsclausule, die ik na toezegging in de Tweede Kamer in het besluit heb opgenomen. Bovendien wijs ik er nogmaals op dat studenten altijd voor een studie zonder BSA kunnen kiezen.

De leden van de **GroenLinks**-fractie constateren dat het doel van het experiment verhoging van het studiesucces is en dat deelnemende instellingen daartoe stimulerende voorzieningen moeten aanbieden en vragen of ik meen dat niet-deelnemende instellingen deze stimulerende voorzieningen niet hoeven aan te bieden. Zij uiten hun zorg dat een strikter regime inzake het bindend studieadvies slechts leidt tot een verbetering van de papieren resultaten van de instellingen. Zij vragen in dat verband of ik bereid ben te onderzoeken in hoeverre het standpunt van de instellingsbestuurders inhoudelijk gedragen wordt door docenten en studieadviseurs.

Datum

Onze referentie
503920

Alle instellingen moeten kwaliteitsverhogende maatregelen treffen. Daartoe zijn met alle hogescholen en universiteiten prestatieafspraken gemaakt, bijvoorbeeld ten aanzien van een verhoging van de onderwijsintensiteit en de verbetering van de docentkwaliteit. Nogmaals: het gaat hier om een onderwijsconcept, niet om generiek beleid.

Ik zie geen reden om een onderzoek te doen naar draagvlak bij docenten en studieadviseurs. Dergelijke signalen kunnen in eerste instantie via het medezeggenschapsorgaan of de opleidingscommissie worden afgegeven. De medezeggenschap heeft adviesrecht.

Het doel van het BSA in het eerste studiejaar is "voornamelijk om een student zo snel mogelijk aan een passende opleiding te helpen". Als dat doel niet meer centraal staat bij een BSA in latere studie jaren, zo vragen de leden van de **GroenLinks**-fractie, is het dan principieel juist om het instrument op deze wijze uit te breiden?

De experimentele BSA moet bijdragen aan een meer ambitieuze studiecultuur, waarin nominaal studeren de norm is. Instellingen hebben de ervaring dat studenten na de propedeuse het studietempo laten zakken. Het experimentele BSA kan een middel zijn om het tempo erin te houden. Het instrument van een BSA in latere jaren is dus niet zozeer bedoeld om te constateren of de student wel de juiste studie doet – dat zal met name tijdens de propedeutische fase moeten blijken – als wel om de ambitie van de student om nominaal studeren aan te wakkeren. Naarmate een student in zijn studie vordert, neemt de verantwoordelijkheid van de instelling toe om hem naar een succesvol einde van zijn studie te begeleiden.

Verder menen de leden van de **GroenLinks**-fractie dat de enige bijdrage die een BSA in latere studie jaren aan kwaliteitsverhogende maatregelen levert, de dreiging met verwijdering is, oftewel datgene waarvan de concept-AMvB zegt dat het niet de inzet is. Zij vragen of ik dit erken en of ik verder erken dat voor kwaliteitsverhogende maatregelen zoals intensivering van het onderwijs, deze experimenteerruimte niet nodig is.

Ik verwerp dat het enige resultaat van het experimentele BSA verwijdering zal zijn. Het experimentele BSA is erop gericht studenten te stimuleren om hun studie sneller met succes af te ronden. Instellingen moeten dan wel zorgen voor een verbeterd studieklimaat en een uitdagender studiecultuur, die kunnen bijdragen aan dat studiesucces. Het experimentele BSA heeft dus ook een meerwaarde voor de student. Afwijzing van studenten is maar een van de vormen van het experimentele BSA. Naar aanleiding van een aangenomen motie van de PvdA in de Tweede Kamer heb ik de AMvB inmiddels zodanig aangepast, dat een volledige afwijzing alleen nog mogelijk is in het tweede studiejaar van het WO en het HBO. Instellingen zullen daar niet licht toe overgaan. Hun studienormen dienen redelijk te zijn in relatie tot de getroffen voorzieningen en de medezeggenschap heeft ten aanzien van die normen kunnen adviseren. Bovendien moeten studenten eerst worden gewaarschuwd alvorens zij kunnen worden afgewezen, zodat zij zich nog kunnen verbeteren. Ik erken dat instellingen ook zonder de experimentele BSA kwaliteitsverbeterende maatregelen kunnen treffen. Daaraan hebben zij zich ook gecommitteerd in de met hen gemaakte prestatieafspraken. Uit het voorgaande blijkt dat verbetering

van de kwaliteit van het onderwijs maar één aspect van de AMvB is. Een ander is het stimuleren van studenten om hun studie sneller en vaker nominaal af te ronden.

Datum

Onze referentie
503920

Omvang experiment

De leden van de **PvdA**-fractie zijn van mening dat de voorgenomen maatregel qua aantallen opleidingen beperkt van omvang moet blijven om van een experiment te kunnen spreken en vragen of ik een maximumpercentage kan noemen van de totale studentenpopulatie die te maken kan krijgen met het experiment uitbreiding BSA. Ook de leden van de **D66**-fractie vragen of ik een limiet in gedachten heb van instellingen die deel kunnen nemen aan dit experiment.

Ook vragen de leden van de **PvdA**-fractie of alleen opleidingen aan het experiment mee kunnen doen, die hun zaken op orde hebben voor wat betreft de organisatie en de kwaliteit van de opleiding en zo ja, hoe wordt getoetst dat de opleidingen aan deze eisen voldoen. Daarnaast vragen zij hoe kan worden voorkomen dat deze maatregel bijdraagt aan een ongewenste verschooling van het hoger onderwijs?

Een experiment impliceert dat niet alle opleidingen daaraan kunnen deelnemen. Ik vind dan ook dat niet alle opleidingen van een soort of een opleiding die uniek is in Nederland aan het experiment kunnen meedoen. Want dan is er geen opleiding van dezelfde soort zonder experimentele BSA waar de student terecht kan. Ik heb in de AMvB waarborgen opgenomen die voorkomen dat dit gebeurt. Daarnaast heb ik naar aanleiding van de in de Tweede Kamer aangenomen motie van het PvdA-lid Mohandis besloten in samenspraak met de HBO-raad en de VSNU ervoor te zorgen dat het aantal deelnemende opleidingen beperkt zal zijn en dat daarbij niet meer dan zo'n 10% van de studentenpopulatie betrokken zal zijn.

Zoals blijkt uit mijn beantwoording van de vraag van de VVD-fractie ter zake van de kwaliteitsverbetering van docenten moet voor deelname aan het experimentele BSA een basisniveau van voorzieningen aanwezig zijn. De inspectie kan hierop toezien. Mocht dat basisniveau niet aanwezig blijken te zijn, dan kan ik het experiment bij de betreffende opleiding(en) stopzetten. Die bevoegdheid kan ik ook aanwenden als de toegankelijkheid van één of meer opleidingen wordt bedreigd.

Voor wat betreft verschooling van het onderwijs verwijs ik naar mijn antwoord op de vraag van de GroenLinks-fractie hierover (onder 'Doelstelling experiment en BSA').

De leden van de **CDA**-fractie begrijpen dat op dit ogenblik een vijftiental hbo-instellingen en een achttal universiteiten aan het experiment willen meedoen en vragen of hiermee niet zozeer een pilot of experiment wordt mogelijk gemaakt, maar *contra legem*, althans zonder wettelijke grondslag, een nieuw stelsel wordt ingevoerd bij de meeste universiteiten en hogescholen, waarmee vooruitgelopen wordt op nieuwe wetgeving.

Mijn uitgangspunt is dat het past bij het experiment dat de student gedurende de looptijd van het experiment altijd een keus moet hebben om een opleiding te kunnen volgen, die niet meedoet aan het experimenteel BSA. Vandaar dat ik unieke opleidingen (unica) uitsluit van deelname en heb bepaald dat de

toegankelijkheid van onderwijs niet toelaat dat alle opleidingen van een soort deelnemen.

Datum

De mening dat nu in feite tegenwettelijk een nieuw stelsel wordt ingevoerd deel ik niet. Het experiment kan slechts de komende twee jaar worden gestart en heeft een wettelijke looptijd van maximaal zes jaar. Ook schrijft de wet voor dat een evaluatie (in het besluit voorzien na vijf jaar) zal moeten uitwijzen of een het wenselijk is dat het BSA wettelijk geregeld wordt. Zowel de wet als het besluit bevatten dus waarborgen tegen zogenaamde sluipende invoering.

Onze referentie
503920

Gebondenheid Strategische Agenda

In de toelichting staat dat deze maatregel is aangekondigd in de Strategische Agenda Hoger Onderwijs, Onderzoek en Wetenschap 'Kwaliteit in verscheidenheid.' De leden van de **GroenLinks**-fractie benadrukken dat de fracties in deze Kamer zich niet aan de Strategische Agenda gecommitteerd hebben. Sterker nog, zo zeggen deze leden, over deze Strategische Agenda is geen inhoudelijk overleg met de regering gevoerd. Zij vragen of ik met hen de mening deel dat die aankondiging dan ook in zichzelf geen grond is voor een positieve benadering door de Eerste Kamer van deze maatregel?

De Eerste Kamer heeft destijds besloten geen apart beleidsdebat te voeren over de Strategische Agenda, maar de daaruit voortvloeiende regelgeving af te wachten. De onderhavige voorhangprocedure geeft de EK de gelegenheid tot meningsvorming over de wenselijkheid van het middel van het experimentele BSA als zodanig en zich al dan niet positief over dit onderdeel uit te laten..

Inwerkingtreding

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen in hoeverre het verantwoord is om de regeling al in het komende studiejaar te laten ingaan en of er nog voldoende tijd is om de onderwijs- en examenregelingen aan te passen, in de voorlichting aan nieuwe studenten rekening te houden met deze nieuwe regeling en de kwaliteitsverbeterende maatregelen in te voeren (inclusief training van docenten en dergelijke). Zou het niet beter zijn de invoering uit te stellen tot het studiejaar 2014-2015, zo vragen zij.

Instellingen hebben via publicatie kennis kunnen nemen van de concept-AMvB en hebben aan de hand daarvan een start kunnen maken met de vormgeving van en de besluitvorming rond de experimentele BSA, indien zij daarmee in het studiejaar 2013-2014 willen starten. Feitelijk betekent dit dat studenten pas aan het eind van het studiejaar 2014-2015 met een 'BSA in latere jaren' kunnen worden geconfronteerd. Studenten moeten voor hun definitieve inschrijving voor een opleiding die een experimenteel BSA wil hanteren op de hoogte (kunnen) zijn van de plannen die een instelling heeft voor deelname aan het experiment. Nog deze maand krijgen de instellingen van mij een brief waarin zij worden uitgenodigd plannen vóór 1 juni aanstaande bij mij in te dienen. Dit onder voorbehoud van eventuele nadere besluitvorming naar aanleiding van het advies van de Raad van State. Op het moment dat de instellingen de informatie bij mij indienen, kunnen zij de studenten gaan voorlichten, zodat deze weten of een opleiding van hun keuze aan het experiment meedoet en in welke vorm. Ik erken dat de tijd krap is, maar start met ingang van komend studiejaar is niet onmogelijk. In oktober 2012 zijn met de instellingen prestatieafspraken afgesloten en hebben zij – wetende dat ik BSA in latere jaren met ingang van komend studiejaar mogelijk zou willen maken – een start kunnen maken met de

kwaliteitsverbeterende maatregelen, het aanpassen van onderwijs- en examenregelingen en het betrekken van de medezeggenschap. Daarnaast hoeven instellingen niet al met cohort 2013-2014 deel te nemen aan het experiment, maar kunnen zij ook starten met het cohort 2014-2015. Overigens betekent deelname per studiejaar 2013-2014 dat de studenten uit dat cohort pas in het studiejaar daarop met het experimentele BSA kunnen worden geconfronteerd. Daarover worden zij voorafgaand aan de start van hun studie geïnformeerd.

Datum

Onze referentie
503920

Kritiek studentenorganisaties

De leden van de **GroenLinks**-fractie willen weten hoe ik de scherpe kritiek beoordeel die door studentenorganisaties op de plannen is geleverd.

De studenten hebben mij laten weten het experimentele BSA een zwaar middel te vinden en benadrukken dat een opleiding wel studeerbaar moet blijven. De AMvB biedt waarborgen voor flankerende voorzieningen, namelijk door de medezeggenschap adviesrecht toe te kennen en doordat ik de bevoegdheid heb om een experiment geheel of gedeeltelijk stop te zetten als de instellingen geen flankerende voorzieningen treft of het experiment tot gevolg heeft dat de toegankelijkheid van een opleiding wordt bedreigd. Deze bevoegdheden heb ik naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer aan de AMvB toegevoegd. Zoals uit het voorgaande blijkt heb ik naar aanleiding van een in de Tweede Kamer aangenomen motie tevens de mogelijkheid van gehele afwijzing in het derde studiejaar geschrapt. Ik meen dat hiermee ook deels aan de bedenkingen bij de studenten is tegemoet gekomen. Bovendien kunnen studenten altijd voor een studie zonder experimentele BSA kiezen.

2. Bindend studieadvies

BSA tijdens eerste studiejaar

De leden van de **CDA**-fractie vragen of ik met hen van oordeel ben dat, mede gelet op het feit dat de overgang van de middelbare school naar hogeschool en/of universiteit voor veel studenten een grote stap is en waarbij vaak ook nog eens een nieuwe woonplaats en afscheid van het ouderlijk huis aan de orde is, er een disproportioneel effect dreigt, vanwege het feit dat de student in beginsel voor het gehele jaar collegegeld betaalt, te meer daar na ommekomst van het eerste jaar een dergelijk afwijzend bindend advies nu al wél kan worden gegeven.

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen of bij het BSA gedurende het eerste jaar een minimum aan gemiste tentamens wordt voorgeschreven en zo ja, wat dit minimum is.

Deze maatregel heb ik in de AMvB opgenomen vanwege de bij de instellingen bekende zogenaamde 'no-show studenten'. Dit zijn studenten die zich bij een opleiding hebben ingeschreven maar zich daar vervolgens nooit laten zien. Veelal zijn dit studenten die nog een andere studie doen waaraan zij de voorkeur geven. De opleiding hoeft weliswaar niets voor deze studenten te doen, maar geven de instelling wel administratieve last en drukken op de infrastructuur. Zodra een student bij een tentamen is verschenen valt hij al niet meer onder deze categorie. Ook hier geldt dat een student eerst moet worden gewaarschuwd, zodat hij 'zijn leven kan beteren'. Ik vind dat ik van een student, ondanks de geschetste omstandigheden, mag vragen dat hij tenminste één tentamen aflegt. De student heeft zich uit vrije wil voor een studie ingeschreven en daar hoort een bepaalde mate van verantwoordelijkheid bij.

Overigens regelt de wet dat bij beëindiging van de studie tijdens een studiejaar een evenredig deel van het betaalde collegegeld over de maanden tot juli zal worden gerestitueerd.

Datum

Onze referentie
503920

BSA tweede en derde studiejaar

De leden van de **PvdA**-fractie vragen waarom er niet voor is gekozen het experiment te beperken tot het tweede studiejaar, zodat in elk geval studenten in het derde jaar van hun studie niet meer kunnen worden weggestuurd?

Ook de leden van de **CDA**-fractie hebben een vraag met die strekking. Zij maken zich zorgen dat een disproportioneel effect dreigt voor de studenten die gedurende minimaal twee respectievelijk drie jaar een studieschuld zijn aangegaan, terwijl hen de mogelijkheid wordt ontnomen om af te studeren?

Ik zal uitvoering geven aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie van PvdA-lid Mohandis waardoor gehele afwijzing van een hbo-student in het derde studiejaar niet meer mogelijk is. In dat studiejaar kan de student alleen nog maar gedeeltelijk worden afgewezen, voor een afstudeerrichting binnen een opleiding bijvoorbeeld, of kan de geldigheid van eerder behaalde tentamens vervallen. Dit betekent dat zowel in het wo als in het hbo een student na het tweede studiejaar niet meer kan worden weggestuurd.

Wat betreft het tweede studiejaar verwacht ik dat gehele afwijzing van een student zeer beperkt zal voorkomen. Ik ga er van uit dat instellingen realistische eisen en normen stellen aan studenten, daarbij hun verantwoordelijkheid nemen en er alles aan doen om een ambitieuze studiecultuur te creëren, bijvoorbeeld door te zorgen voor intensieve programma's, goede docenten en een goede en intensieve studiebegeleiding. Hierdoor wordt tussentijdse uitval zoveel mogelijk voorkomen.

Invulling normen/ criteria BSA

De leden van de **PvdA**-fractie vragen of ik heb overwogen het minimumaantal studiepunten dat na de propedeuse in een studiejaar moet worden gehaald wil een student niet via een BSA worden weggestuurd te maximeren op bijvoorbeeld 30 studiepunten (van de 60). Zij vragen of ik dit met hen een goede maatregel acht om te voorkomen dat instellingen vanwege de rendementseis vooral inzetten op deze sanctie in plaats van te investeren in een stimulerende onderwijsomgeving.

Ik heb niet overwogen om studienormen te begrenzen, vanuit de wens dat met zoveel mogelijk verschillende invullingen het BSA in latere jaren kan worden geëxperimenteerd. Instellingen zijn verplicht om flankerende voorzieningen te treffen die in goede verhouding staan tot de gestelde normen. Constateert de inspectie dat dit niet is gebeurd, dan kan ik het betreffende experiment geheel of gedeeltelijk stopzetten.

Ook de leden van **GroenLinks**-fractie hebben een vraag over de studienormen. Zij hebben in de nota van toelichting bij de concept-AMvB gelezen dat er geen beperkingen worden gesteld aan de door de instellingen gehanteerde normen omdat deze dienen te worden ontleend aan de pedagogisch didactische visie van de instellingen. De leden vragen hoe deze vrijheid voor de instellingen zich verhoudt met de nadruk op kwaliteitsverbetering en vragen of ik rekening houd met de mogelijkheid dat de door de instellingen gehanteerde normen eerder worden bepaald door de bedrijfseconomische gevolgen van het al dan niet

voldoen aan de prestatieafspraken en niet zozeer door een uitgekristalliseerde pedagogisch didactische visie.

Datum

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik allereerst naar het antwoord op de vorige vraag waaruit blijkt dat instellingen verplicht zijn flankerende voorzieningen te treffen.

Onze referentie
503920

Ik verwacht van instellingen een goed onderwijsaanbod. Dit impliceert dat dit wordt verzorgd vanuit een gedegen onderwijsvisie.

3. Voorzieningen en kwaliteitsverbetering

Ook de leden van de **CDA**-fractie willen weten of instellingen aan het begin van de termijn waarbinnen het experiment gaat lopen, nog niet alle noodzakelijke voorzieningen op orde behoeven te hebben om de student te prikkelen tot studievoortgang.

Voor beantwoording van deze vraag verwijs ik naar mijn antwoord op de vraag van de VVD-fractie over de te treffen kwaliteitsverbeterende maatregelen (onder 'Doestelling experiment en BSA').

De leden van de **D66**-fractie vragen om een concrete duiding van begrippen als 'het vergroten van de kwaliteit van docenten' en 'passende onderwijsintensiteit'. De leden willen voorts graag weten welke consequenties voor de deelnemende instellingen ik in gedachten heb wanneer bij de evaluatie zal blijken dat aan de voorwaarden om aan dit experiment deel te nemen niet of nauwelijks is voldaan.

Bij het vergroten van de kwaliteit van docenten denk ik in het WO met name aan toename van de Basiskwalificaties Onderwijs en de Seniorkwalificaties Onderwijs. In het HBO gaat het om een groter percentage docenten dat een master-opleiding heeft. Wat betreft onderwijsintensiteit denk ik bijvoorbeeld aan het verhogen van het aantal contacturen of aan kleinschaliger onderwijs waardoor binding tussen student en docent wordt bevorderd. Maar het is ook mogelijk dat een instelling besluit de onderwijsintensiteit te verminderen als zij meent dat dit meer passend is om – eventueel in relatie met andere (ict-)voorzieningen – het studiesucces te kunnen verhogen.

Als ik tussentijds constateer, bijvoorbeeld op aangeven van de Inspectie van het Onderwijs, dat instellingen de voorzieningen niet op orde hebben, kan ik het experiment geheel of gedeeltelijk stop zetten voor een bepaalde opleiding of instelling.

In de nota van toelichting staat: "Een van de maatregelen die tot kwaliteitsverbetering kan leiden betreft het afgeven van het BSA in latere studie jaren." De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen welke redenering ik volg ter onderbouwing van de stelling dat door het afgeven van het BSA in latere jaren kwaliteitsverbetering wordt bewerkstelligd. De leden willen weten hoe in dit kader 'kwaliteit' wordt gedefinieerd en geoperationaliseerd.

Ik heb met deze zinsnede bedoeld dat het experimentele BSA door een instelling kan worden ingezet ten behoeve van de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Ik verwijs verder naar mijn antwoord op de vraag van de VVD-fractie over de te treffen kwaliteitsverbeterende maatregelen (onder 'Doelstelling experiment en BSA').

4. Evaluatie

De leden van de **GroenLinks**-fractie vragen of ik bereid ben voor te schrijven dat instellingen voor elke opleiding die zij onder het experimentele regime brengen, bij een qua aard en grootte vergelijkbare opleiding dezelfde kwaliteitsbevorderende maatregelen implementeren maar zonder bindend studieadvies, zodat een meer realistische evaluatie mogelijk wordt.

Datum

Onze referentie
503920

Ik ben daartoe niet bereid. In de prestatieafspraken zijn doelstellingen van instellingen neergelegd met betrekking tot kwaliteitsverbetering op instellingsniveau. In 2016 wordt de stand van zaken bij de instellingen opgemaakt. In dat kader kan een vergelijking worden gemaakt tussen kwaliteitsverbetering zonder experimentele BSA en kwaliteitsverbetering met experimentele BSA.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen of ik hun inschatting deel dat het verwijderen van studenten die met enige vertraging studeren, zal leiden tot verhoging van de (papieren) rendementen en dat bij ontbreken van verdere criteria voor kwaliteit dit geduid zal worden als positieve uitkomst van het experiment. De leden willen weten hoe ik voorkom dat hiermee een fuik ontstaat die aan een inhoudelijke beoordeling van de wenselijkheid van deze maatregelen in de weg staat.

Die inschatting deel ik niet. Het is mijn verwachting dat met een ambitieuzere studiecultuur en hogere onderwijskwaliteit de studierendementen niet alleen op papier stijgen, maar dat ook daadwerkelijk sprake is van betere studieprestaties. Het verwijderen van studenten die met enige vertraging studeren, vertaalt zich ook niet automatisch in een beter beeld van de studieprestaties op papier. De uitvalcijfers worden hierdoor immers negatief beïnvloed. Met de evaluatie wil ik primair inzicht krijgen in het effect dat van het experimentele BSA uitgaat op studenten die niet uitvallen; een ambitieuzere studiecultuur motiveert en kan de gemiddelde studieduur daarmee doen afnemen.

5. Tot slot

De leden van de **GroenLinks**-fractie willen graag weten hoe de eventuele beperking van de geldigheidsduur van tentamens wordt geconcretiseerd en hoe de medezeggenschap is geregeld bij het bepalen van de nadere regels die instellingen moeten stellen voor het experiment.

Het is aan de instelling om de eventuele beperking van de geldigheidsduur van tentamens te concretiseren, afhankelijk van het curriculum van de opleiding en de getroffen flankerende voorzieningen.

De medezeggenschap heeft adviesrecht ten aanzien van de nadere regels die de instellingen conform de AMvB moeten stellen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker